

ОРИГІНАЛ ТЕКСТУ:

A MARKET ECONOMY

Throughout history, every society has faced the fundamental economic problem of deciding what to produce, and for whom, in a world of limited resources. In the 20th century, two competing economic systems, broadly speaking, have provided very different answers: command economies directed by a centralized government, and market economies based on private enterprise. Today, in the last decade of the 20th century, it is clear that, for people throughout the world, the central, command economy model has failed to sustain economic growth, to achieve a measure of prosperity, or even to provide economic security for its citizens.

Yet for many, the fundamental principles and mechanisms of the alternative, a market economy, remain unfamiliar or misunderstood — despite its demonstrable successes in diverse societies from Western Europe to North America and Asia. In part, this is because the market economy is not an ideology, but a set of time-tested practices and institutions about how individuals and societies can live and prosper economically. Market economies are, by their very nature, decentralized, flexible, practical and changeable. The central fact about market economies is that there is no center. Indeed, one of the founding metaphors for the private marketplace is that of the "invisible hand."

Market economies may be practical, but they also rest upon the fundamental principle of individual freedom: freedom as a consumer to choose among competing products and services; freedom as a producer to start or expand a business and share its risks and rewards; freedom as a worker to choose a job or career, join a labor union or change employers.

It is this assertion of freedom, of risk and opportunity, which joins together modern market economies and political democracy.

Market economies are not without their inequities and abuses — many of them serious — but it is also undeniable that modern private enterprise and entrepreneurial spirit, coupled with political democracy, offers the best prospect for preserving freedom and providing the widest avenues for economic growth and prosperity for all.

Command and market economies

Products such as bread, meat, clothing, refrigerators and houses are produced and sold in virtually every country of the world today. The production methods and resources used to make these products are often very similar in different countries — bread, for example, is made by bakers using flour and water, often with salt, sugar and yeast added, then baked in ovens. Once the bread has been baked, the loaves are sold to consumers in stores which, at least superficially, can look very much alike, even in countries with very different kinds of economic systems.

Command Decisions about Clothing

Despite those apparent similarities, if we compare such market economies as those of North America, Western Europe and Japan to the command economies found in the former Soviet Union, Eastern Europe and parts of Asia over the past half century, the processes used to determine what products to make, how to make them, what prices to charge for them, and who will consume them are starkly different. To see those differences more clearly, consider how production and sales decisions are made in the two kinds of systems for a specific kind of product, say shirts and blouses.

In command economies, government committees of economic planners, production experts and political officials establish production levels for these goods and designate which factories will produce them. The central planning committees also establish the prices for the shirts and blouses as well as the wages for the workers who make them. It is this set of central decisions that determines the quantity, variety and prices of clothing and other products.

Predictably, the products from this limited number of choices sell out quickly, disappearing from store shelves. Why? Because factories failed to meet their production quotas, perhaps, or because the central planning group underestimated how many shirts people want to buy at the prices they set. In either case, unless the planners take steps to increase production, raise prices or both, the shortages will continue.

As the number of people living in the command economies increase, along with the number and sophistication of new products, it becomes harder and harder for central planners to avoid or eliminate shortages of the many things consumers want — or surpluses of the products they don't. With more products, more people and rapidly changing production technologies, the central planners face an explosion in the number of decisions they have to make, and in the number of places and ways where something could go wrong in their overall plan for the national economy.

This phenomenon doesn't happen in the market economies, because that kind of economic system works in a very different way.

To begin with, no government ministry decides how many shirts or blouses to manufacture, or what styles and colors. Anyone — individual or company — can decide to produce and sell shirts and blouses in a market economy, and many will do just that if they believe they can sell these products at prices high enough to cover their production costs — and earn more making such clothing than they can doing something else. This leads to direct competition between different firms making and selling these products, and that competition is one of the basic reasons why there are generally so many different styles, fabrics and brands of clothing for consumers to choose from in market economies. Of course, if consumers decide to buy just one kind of shirt and blouse month after month and year after year, producers would soon learn that there was no reason to produce any other kind. But that simply hasn't happened where people are allowed to choose from a wide selection of clothing products.

The Price of Shirts

Another key point about market economies is that the prices for shirts, blouses and other products sold in stores aren't set by a government planning committee. Instead, every seller is free to raise or lower prices according to changing market conditions. For example, if one kind of shirt becomes very popular for a time, and stores are worried about running out until they can get more, the price of such shirts will usually rise, at least until new shipments arrive. This price increase accomplishes two things at the same time: First, by making this kind of shirt more expensive compared to other shirts and products, some consumers will choose to buy fewer of them, and more of other items. Second, because the higher price goes directly to those who produce and sell the shirts — not the government — the higher price increases the profits of firms that make and sell this shirt, enabling them to produce and sell more units. Firms that make other products also see those higher profits going to the shirt producers, which leads some firms to stop making something else and start making those popular shirts.

For all of these reasons — consumers buying fewer shirts, current shirtmakers producing more shirts, and other firms deciding to begin making shirts — any shortage will soon be eliminated. Notice that it doesn't take a central planning committee to make any of these decisions. In fact, the process happens faster, and in some sense automatically, precisely because consumer and producer decisions are decentralized.

Markets

The higher prices for shirts give every consumer and producer incentives to respond this way, because they are allowed to reap the benefits of their own decisions, while also bearing the associated costs and risks. For example, consumers willing to pay the higher prices can still get the most popular shirts, but they have to give up more money (and therefore other goods and services) to do so. On the production side of the market, firms making shirts that are popular with consumers can sell them at competitive prices and earn profits. But producers who make unwanted products, or operate inefficiently and pay too much to make their products, will incur losses. Eventually, they must either learn to produce and compete efficiently — making products consumers want at competitive prices — or they will go out of business, and someone else will take over their factories, machines and other resources. In a nutshell, that's how economic incentives work in a market economy.

The same basic process operates in many different kinds of markets — literally wherever any kind of price is free to rise and fall, including prices for the work people do, for the food they eat, and for the money they save in or borrow from banks.

Market economies provide no magic solutions, however, and government plays a critical role in helping correct problems that can't be fully solved by a system of private markets. Moreover, market economies are by no means immune to pressing public policy issues in today's global economy — issues such as inflation, unemployment, pollution, poverty and barriers to international trade. Nevertheless, in comparison to the chronic shortages and inherent inefficiencies of command economies, a free-market economic system offers greater opportunities for economic growth, technological progress and prosperity.

ПЕРЕКЛАД ТЕКСТУ:

РИНКОВА ЕКОНОМІКА

Протягом всієї історії кожне суспільство стикалося з великими економічними проблемами, пов'язаними з питаннями, що зробити і для кого в світі обмежених ресурсів. У 20-му сторіччі дві конкуруючі економічні системи, коротше кажучи, забезпечили зовсім різні рішення: адміністративно-командна система, керована централізовано урядом, і ринкова система економіки, заснована на приватному підприємстві. Сьогодні, на останньому десятиріччі 20-го століття для народів усього світу стало ясно те, що централізована модель адміністративно-командної економіки не в змозі витримати економічне зростання, досягти якого-небудь рівня процвітання, або навіть забезпечити економічну безпеку для її громадян.

Все ж для багатьох фундаментальні принципи і механізми альтернативи ринкової економіки залишаються незнайомими або недооціненими, незважаючи на її очевидні успіхи в різноманітних суспільствах від Західної Європи до Північної Америки і Азії. Частково це тому, що ринкова економіка не ідеологія, а ряд випробуваних методів і установ про те, як люди і суспільства можуть жити і процвітати в економічних умовах. Ринкова економіка за своєю природою є децентралізованою, гнучкою, практичною і мінливою. Центральним фактом ринкової економіки є те, що у неї немає ніякого центру. Дійсно, одна з метафор приватного ринку – це те, що ним керує «невидима рука».

Ринкова економіка може бути практичною, але вона також ґрунтується на фундаментальному принципі індивідуальної свободи: свободи як споживача, який вибирає серед конкуруючих продуктів і послуг; так і свободи виробника, який починає або розширює бізнес і ділить його ризики і прибутки; свободи як робочого, який вибирає між роботою або кар'єрою, приєднується до профспілки або змінює роботодавця.

Саме це утвердженням свободи, ризику і можливості, що об'єднує сучасну ринкову економіку і політичну демократію.

Ринкова економіка не обходиться без несправедливості і зловживань (більшість з них серйозні), але також безперечно, що сучасні приватні підприємства і підприємницький дух, разом з політичною демократією, пропонує кращу перспективу зберегти свободу і забезпечувати найширші напрямки для економічного зростання і процвітання для всіх.

Адміністративно-командна і ринкова економіки

Сьогодні майже в кожній країні світу виробляються і продаються товари типу хліба, м'яса, одягу, холодильників і будівель. Методи виробництва і засоби, що використовуються для виробництва цих товарів часто дуже подібні в різних країнах – хліб, наприклад, робиться пекарями, які використовують борошно і воду, часто з сіллю, цукром і доданими дріжджами, потім випікають у духовках. Як тільки хліб випечений, батони продані споживачам в магазинах, які, принаймні поверхово, можуть виглядати дуже подібними, навіть в країнах з зовсім іншими видами економічних систем.

Швейне виробництво в адміністративно-командній системі економіки

Незважаючи на очевидні схожості, якщо порівняти такі ринкові економіки Північної Америки, Західної Європи та Японії з адміністративно-командними економіками, що були в колишньому Радянському Союзі, Східній Європі та частинах Азії за останні півстоліття, то процеси, які використовувались для визначення того, які товари виробити, як їх зробити, які ціни за них встановлювати та хто буде їх споживати, різко відрізняються. Щоб розглянути ці відмінності більш чітко, вивчимо як приймаються виробничі і комерційні рішення в двох видах систем економіки за певним видом товару, наприклад, сорочки і блузи.

В адміністративно-командній системі урядові комітети, що складаються з економічних планувальників, експертів виробництва і політичних чиновників встановлюють рівні виробництва для цих товарів і визначають які фабрики будуть виробляти їх. Центральні комітети планування також встановлюють ціни на сорочки і блузи, так само як і визначають заробітну плату робітників, які шують їх. Саме цей набір центральних рішень визначає кількість, різноманітність і ціни одягу та інших товарів.

Очевидно, товари, що мають такий обмежений асортимент, розпродаватимуться швидко, зникаючи з полиць магазинів. Чому? Тому що фабрики, можливо, були не в змозі покрити ту необхідну частку виробництва, або тому що центральна група планування не розрахувала кількість сорочок хочуть купити люди за встановленими цінами. У будь-якому випадку, до поки планувальники не зроблять

кроки, щоб збільшити виробництво або підвищити ціни або те й інше разом, то триватиме дефіцит.

Оскільки число людей, що живуть в країні з адміністративно-командною системою, збільшується поряд з обсягом і вдосконаленням нових товарів, то стає важче і важче для центральних планувальників уникнути або усунути нестачу багатьох речей, які бажають мати споживачі – або надлишки продуктів, які вони не бажають мати. Із збільшенням кількості товарів, збільшенням кількості людей та швидкою зміною технологій виробництва, центральні планувальники стикаються з вибухом у кількості рішень, які вони мають прийняти, а також у кількості місць та способів, де щось може піти не так у загальному плані національної економіки.

У ринковій економіці таке явище не відбувається, оскільки такий вид економічної системи працює зовсім по-іншому.

Для початку ніяке урядове міністерство не вирішує скільки сорочок або блуз потрібно виготовити, або якого стилю і кольору. Будь-хто – людина або компанія – можуть вирішити виготовляти і продавати сорочки і блузи в умовах ринкової економіки, і багато зроблять саме так, якщо, на їхню думку, вони зможуть продати товар за цінами досить високим, щоб покрити їх витрати виробництва, і заробити більше, створюючи такий одяг, ніж вони можуть, роблячи щось ще. Це веде до прямої конкуренції між різними фірмами, що займаються виробництвом і продажем цих товарів, і ця конкуренція є основною причиною чому є взагалі дуже багато різних стилів, тканин і марок одягу як чинників для вибору споживачами в умовах ринкової економіки.

Звичайно, якщо споживачі вирішували б купувати тільки один вид сорочки і блузи кожен місяць або рік, то виробники скоро дізналися б, що не було ніякої причини робити будь-який інший вид. Але цього просто не станеться, оскільки людям дозволено обирати широкий вибір одягу.

Ціна сорочок

Інший ключовий пункт ринкової економіки – це те, що ціни за сорочки, блузи та інші товари, продані в магазинах не встановлені урядовим комітетом планування. Замість цього кожен продавець вільний підняти або знижувати ціни відповідно до змінюється станом ринку. Наприклад, якщо один вид сорочки стане дуже популярним на якийсь час, і магазини хвилюються про закінчення цього виду, поки вони не зможуть отримати більше, то ціна таких сорочок зазвичай виросте,

принаймні, поки не прибуде нова партія. Це цінове збільшення виконує дві речі в один і той же час: По-перше, через те що даний вид сорочки дорожчий в порівнянні з іншими, покупці вирішать купити одну або дві з них і витратяться більше на дешевший товар. По-друге, так як висока вартість виходить безпосередньо від тих хто виробляє і продає сорочки – ні як не уряд – то вона дозволяє збільшити прибуток фірми, які роблять і продають цю сорочку, дозволяючи їм зробити і продавати більше одиниць. Фірми, які виробляють інші товари, побачивши великі прибутки виробників сорочок, можуть припинити своє початкове виробництво і приступити до шиття таких популярних сорочок.

Виходячи з усіх цих причин – споживачі, які купують менше сорочок, існуючі виробники, що шують більше сорочок, і інші фірми, які вирішують починати виробляти сорочки – дефіцит буде незабаром усунутий. Зауважте, що не потрібен центральний комітет планування, щоб прийняти будь-яке з цих рішень. Фактично, процес проходить швидше, і в деякому сенсі автоматично, саме тому що споживач і рішення виробника децентралізовані.

Ринки

Більш високі ціни на сорочки, як економічні стимули, змушують споживача і виробника реагувати по-своєму, тому що їм дозволяють пожинати плоди їх власних рішень, а також нести пов'язані витрати і ризики. Наприклад, споживачі, які бажають заплатити більш високі ціни, можуть отримати популярніші сорочки, але їм доведеться розлучитися з великою сумою грошей (і отже з іншими товарами і послугами). З точки зору виробництва такої економіки, фірми, що шують сорочки, які подобаються споживачам, можуть продати їм за конкурентними цінами і заробити прибуток. Але виробники, які виробляють небажаний товар або працюють неефективно і платять занадто багато, щоб виготовити свій товар, понесуть збитки. Врешті-решт, вони повинні або вчитися виробляти і конкурувати ефективно, щоб змушувати споживачів товарів купувати за конкурентними цінами, або вони вийдуть з бізнесу, і хтось інший поглине їх фабрики, обладнання та інші ресурси. Коротше кажучи, так працюють економічні стимули в умовах ринкової економіки.

Той же самий процес працює у інших секторах ринку – буквально всюди, де будь-який вид ціни вільний піднятися і впасти, включаючи винагороду за роботу, яку

виконують люди, за їжу, яку вони їдять, і за гроші вони зберігають або запозичують у банків.

Ринкова економіка не дає ніяких чарівних рішень, однак, і уряд грає важливу роль у виправленні проблем, які не можуть бути повністю вирішені системою приватних ринків. Крім того, ринкова економіка ні в якому разі невразлива до проблем громадського порядку в сьогоднішній світовій економіці, серед яких інфляція, безробіття, забруднення, бідність і перепони міжнародній торгівлі. Тим не менш, у порівнянні з хронічними недостачами і вродженою неефективністю адміністративно-командної системи, вільний ринок економічної системи пропонує великі можливості для економічного зростання, науково-технічного прогресу і процвітання.